

Homilia de paenitentia

ΟΜΙΛΙΑ ΠΕΡΙ ΜΕΤΑΝΟΙΑΣ.

Τῶν τὴν μετάνοιαν ἀναιρεῖν τολμώντων τὴν ἀλαζονείαν μὴ ἐνεγκῶν ὁ τιμιώτατος ἀδελφός, δεῦτερον ἡμῖν ἐπίταγμα προσέταξε, τοῦτο τὸ ὑπερήφα νον βλέπων, σῶφρονα δὲ τοῖς ἀδελφοῖς δεξιὰν ὀρέξων εἰς μετάνοιαν. Χρησιμώτατος δὲ ὁ λόγος ἀνθρώποις ἐστίν. Ἀνθρώπων γὰρ οὐδεὶς ἀναμάρτητος. Ἐνὶ γὰρ μαρτυρεῖται, ὅτι ἁμαρτίαν οὐκ ἐποίησε. Λέξομεν οὖν περὶ μετανοίας ἐκ Παλαιᾶς τε καὶ Καινῆς. Οὗτοι γὰρ τῆς Ἐκκλησίας θησαυροί. Συνιστῶμεν δὲ μετὰ νοιαν, οὐχ ἁμαρτίαν ἀδελφοῦ προτρεπόμενοι (οὐ γὰρ ἐπ' ἐλπίδι μετανοίας βουλόμεθα ἐφ' ἁμαρτίας ἰέναι τὸν ἁμαρτήσαντα), ἀλλ' ἀναστῆσαι τὸν πεσόντα σπεύδοντες. Ἡ γὰρ παρὰ τῶν ἐναντίων εἰσαγομένη ἀνελπιστία τὸν ἅπαξ πεσόντα συνειλεῖσθαι τοῖς ἁμαρτήμασι προτρέπεται· ἡ δὲ προσδοκία τῆς μετανοίας τὸν πεσόντα ἀναστῆσαι καὶ μηκέτι ἁμαρτάνειν προτρέπεται. Τίνες δὲ ἐσμεν τῷ Θεῷ νομοθετοῦντες; Βούλεται ὁ Θεὸς ἀφιέναι· καὶ τίς ὁ κωλύων; Ὅτι ἡμεῖς λέγομεν οὐ τί ἐκεῖνοι τολμῶσιν, ἀλλὰ τί ὁ Θεὸς προστάσσει. «Μὴ ὁ πίπτων οὐκ ἀνίσταται;» Ἄντι φθέγγονται τῷ Θεῷ. Ὁ πίπτων οὐκ ἀνίσταται. Οὐκ ἔπεισέ σε ψιλῶ ῥήματι, πείσει σε δι' ὑποδείγματος ἐναργοῦς. Τί γὰρ οὕτως ἄπλυτον ὡς κόκκινον; τί δὲ λευκὸν παρ' ἡμῖν ὡς χιῶν, ἢ ὡς ἔριον καθαρὸν; Φησὶν ὁ ταῦτα πλάσας, ὅτι Ἐὰν γένωνται αἱ ἁμαρτίαι ὑμῶν ὡς τὰ ἄπλυτα χρώματα, εἰ λούσοισθε, μεταπίπτει εἰς καθαρότητα χιόνος. Ἄλλ' οὐ μετὰ τὸ βάπτισμά ἐστιν αὕτη ἡ ἄφεςις. Εἶπε γὰρ, φησὶ, «Λούσα σθε, καθαροὶ γίνεσθε.» Τοῦτο δὲ μάλιστα, παρ' ἡμῶν εἰ ἠτήσασθε, ἠδυνάμεθα ἀπὸ Γραφῆς δεῖξαι, ὅτι μετὰ τὸ βάπτισμά ἐστι συγχώρησις. Οὐ γὰρ τὰ εὐκόλα δεῖ ἐκλεγομένους ἀντιλέγειν, ἀλλὰ πρὸς αὐτὰ τὰ δοκούντα ἰσχυρὰ ἐν τῷ ἐναντίῳ λόγῳ διανίστασθαι. Ἐφ' ὅσον γὰρ τὰ ἀντιπίπτοντα οὐκ αἴρεται ἀπὸ τῆς ψυχῆς, ἀνιάτος ἐστὶν ὁ κάμνων.

Ἄλλ' ἐπειδὴ οὐκ ἔχει χώραν γλυκαίνεσθαι τὰ ἀλμυρὰ, λέγομεν δὲ καὶ ἡμεῖς νῦν ἀπὸ Παλαιᾶς· εἴπωμεν τί ἀντιλέγουσι πρὸς τὰ ἐκ τῆς Παλαιᾶς λεγόμενα. Λέγουσι γὰρ, ὅτι πρὸ τοῦ πάθους Σωτῆρος, πρὸ τοῦ τὸ αἷμα τὸ ἅγιον ὑπὲρ ἡμῶν ἐκχυθῆναι, ἐὰν ἀπὸ τῆς Παλαιᾶς ἀναγνῶτε ἡμῖν περὶ μετανοίας, λέγομεν, ὅτι ἐν τῇ Παλαιᾷ συγκεχώρηται· ἐν δὲ τῇ Καινῇ διὰ τὸ πάθος οὐκ ἔσται συγχώρησις. Ἐὰν δὲ ἀπὸ τῆς Καινῆς δεῖξωμεν, ὅτι καὶ μετὰ τὸ βάπτισμα καὶ μετάληψιν τοῦ Πνεύματος ἁμαρτήσας τις ἀνακαλεῖται διὰ μετανοίας τὸ χάρισμα, δῆλον, ὅτι ἔστι μετὰ 31.1477 νοια τοῖς παραπεσοῦσι καὶ μετὰ τὸ βάπτισμα· καὶ τὰ ἐν τῇ Παλαιᾷ ἔσται ὑπὲρ τῆς μετανοίας κύρια. Ὡς προσέχουσι δὲ λέγω· ὅθεν καὶ βαρυτέρων ἄπτομαι, ἵνα, εὐέλπιδες γενόμενοι, μὴ ἅπαξ πεσόντες ἐπιμένωμεν τῷ πτώματι. Οὐκ ἐπέισθης αὐτῷ δι' ὑποδείγματος παριστῶντι, ὄρκῳ πείσθητι τοῦ Θεοῦ. Λέγει ὁ Θεός· «Ζῶ ἐγώ, λέγει Κύριος.» Τοῦτο δὲ ὄρκος Θεῷ πρέπων. Ἐπειδὴ γὰρ οὐκ εἶχε μείζονα ἑαυτοῦ, ὄμνουσι δὲ διὰ τὴν ἀπιστίαν τῶν τὴν μετάνοιαν ἀναιρούντων, «Ζῶ ἐγώ, λέγει Κύριος,» [καὶ οὐδεὶς φοβείτω,] ὅτι «οὐ θέλω τὸν θάνατον τὸν τοῦ ἁμαρτωλοῦ, ἀλλ' ἢ ἐπιστρέψαι αὐτὸν καὶ ζῆν.» Ὁ ζῶν, ζῆσαι θέλει. Οὐδὲ ὅτε ὄμνουσι Θεὸς ἀξιόπιστος; Οὔτε λόγῳ, οὔτε ὑποδείγματι, οὔτε ὄρκῳ πείθη; Ἔργοις πείσθητι. Οὐ κατεστράφη Νινευί· μετενόησε γάρ. Ἡ ἀγανάκτησις τοῦ προφήτου, ὅτι οὐ κατεστράφη· ἀνεφύη κολόκυνθα. Ἀπολογεῖταί σοι, ἵνα μνησθῆς, ὅτι ἔστιν ἀγαθός. Δέδοικα δὲ μὴ ἀκούσης παρ' αὐτοῦ· «Εἰ ὁ ὀφθαλμός σου πονηρός ἐστίν, ὅτι ἐγώ ἀγαθός εἰμι;» Τίς ἀσεβέστερος ἀναγέγραπται τοῦ Ἀχαάβ; Ὡς ἀναγινώσκουσι λέγω. Ἦρπασε πρὸς ταῖς ἄλλαις ἀρπαγαῖς ἀμπελῶνα, φονεύσας τὸν δεσπότην· κατήλθε κληρονομησαί·

κατήλθε χαίρων. Ἀπήντησεν ὁ λυπῶν, ὁ ἐλέγχων προφήτης· οὐχὶ ἐχθρὸς, ἀλλ' ὡς φειδόμενος ἀπεφίηνατο οὐ τὴν ἑαυτοῦ ἀπόφασιν, ἀλλὰ τὴν τοῦ Θεοῦ.

Μετὰ τὴν ἀπόφασιν ἐνεδύσατο σάκκον, καὶ ἀποδύεται τὴν δεσποτείαν. Γέγραπται γάρ, ὅτι αὐτὸς ὁ προφήτης, ὁ ἀποσταλεὶς ἐπὶ τὴν ἀπόφασιν, ἤκουσε παρὰ τοῦ Θεοῦ, ὅτι Ἐπειδὴ ἐδεήθη Ἀχαάβ, τὴν ἀπειλὴν φοβούμενος, οὐκ ἔσται ἃ εἶπον ἐν ταῖς ἡμέραις αὐτοῦ. Ἀναγκάζομαι ἐπιθυμῆσαι καλοῦ φαρμάκου. Δαβὶδ ὁ ὄσιος, καὶ μετὰ τὴν ἀμαρτίαν ὄσιος, τῶν δέκα ἐντολῶν ἐν μιᾷ ὑποθέσει τρεῖς παρέβη. Ἐπειδὴ ὑμῖν λαλοῦμεν, εἴπωμεν καὶ σαφέστερον. Γέγονε μοι χεῖρα, καὶ φόνος, καὶ ἐπιθυμία ἀλλοτρίας γυναικός. Ἡμαρτεν ὁ δίκαιος ἄνθρωπος, καὶ ὁ Θεὸς κριτὴν αὐτὸν ἐποίησε τῆς ἰδίας ἀμαρτίας. Ἐπειδὴ γὰρ οὐ βλέπομεν δοκὸν ἐν ὀφθαλμῶ ἡμῶν, κάρφος δὲ ἐν ἄλλο τρίῳ, εἰσάγει αὐτῷ τὴν δίκην αὐτοῦ ὡς ἀλλοτρίαν, καὶ φησιν, ὅτι «Δύο ἄνδρες ἦσαν ἐν πόλει μιᾷ, ὁ μὲν πλούσιος, ὁ δὲ πένης. Τῷ πλουσίῳ ὑπῆρχε πολλά· τῷ δὲ πένητι ἀμνάς μία, ἣ καὶ ἐν τῷ κόλπῳ αὐτοῦ ἐκάθ' ευδε (τοῦτο δὲ γυναικὸς μυστήριον), μετ' αὐτοῦ ἦσθιε, καὶ ἐκ τοῦ ποτηρίου αὐτοῦ ἔπιεν. Ἦλθε φησὶ, ξένος τῷ πλουσίῳ» καλῶς δὲ ὅτι «ξένος» οὐ γὰρ ἐν τούτοις εἶχε συνήθειαν ὁ Δαβὶδ. «Ἦλθεν οὖν αὐτῷ ξένος. Ἐάσας, φησὶ, τῷ ξένῳ ἀφ' ὧν εἶχε θῦσαι, τὴν μίαν ἀμνάδα, φησὶ, τοῦ πένητος ἀφαρπάσας θύει.» Ὅσον ἂν πέσῃ ὁ ἰσχυρὸς, ταχεῖαν ἔχει τὴν ἀνάστασιν.

Ἄγανακτεῖ ὁ Δαβὶδ· ἦν γὰρ Δαβὶδ καὶ πεσών. «Ζῆ Κύριος, ἄξιος θανάτου ἐστὶν ὁ ποιήσας τοῦτο.» Ἀπεφίηνατο αὐτὸς καθ' ἑαυτοῦ. Ὡς ἀπεφίηνατο, ἐφανέρωσεν ὁ προφήτης τίς ἐστὶν ὁ ἄνθρωπος. Εὐθύς ἐπὶ τὸ φάρμακον ἐλήλυθεν· εἶδε τὸ τραῦμα· προσέφυγε τῷ ἱατρῷ. «Ἡμαρτον,» φησὶ, καὶ εὐθύς ἡ ἴασις. «Καὶ ὁ Κύριος παρήνεγκε σου τὸ ἀμάρτη 31.1480 μα.» Τί γὰρ βούλει, ἐν ἀμάρτημα λογισθῆναι ὄσιος, ἢ πολλὴν δικαιοσύνην; Ἐποίησεν ἀμαρτίαν, ἀλλ' ἐποίησε καὶ πολλὰς δικαιοσύνας. Τί δίκαιον παρὰ δικαίῳ Θεῷ, τῶν ὀλίγων μνημονεῦσαι, ἢ τῶν πολλῶν ἐπιλανθάνεσθαι; Ἔστω ζυγὸς, καὶ ᾧ μετροῦμεν, μετρηθῆσεται ἡμῖν. Εἰ πλείονα τὰ ἀμαρτήματα, ἔστω ἀμαρτωλός· εἰ δὲ πλείονα τὰ δικαιώματα, ἔστω δίκατος. Εἷς καὶ εἷς. Τὰ γὰρ παρ' ἡμῖν πάντα ἐκ τοῦ πλείονος λέγεται. Καὶ τοῦ λευκοῦ ἐστὶ λευκότερον, καὶ τοῦ γλυκέος εἰς σύγκρισιν ἄλλο γλυκύτερον. Οὗ τως καὶ οἱ δίκαιοί ἐσμεν ὡς ἄνθρωποι, οὐχ ὡς ἢ ἀμαρτία δικαιοσύνη. Ὅθεν ὁ Υἱὸς τοῦ Θεοῦ δικαιοσύνη ἀκούει· ἡμεῖς δὲ μεταλήψαι δικαιοσύνης δίκαιοι. Καὶ Μωϋσῆς ἐλάλησέ τι τῇ γλώττῃ, ἀλλ' οὐκ ἀπελήφθη τῇ ἱστορίᾳ. Καὶ Ἀβραὰμ εὐρίσκειται πιστὸς, καὶ ἔστιν ὅπου ἠπίστησεν. Οὐ τῶν δικαίων κατηγορῶ, ἀλλὰ τὸν Θεὸν δοξάζω. Οὐ προτρέπομαι, ἵνα ἀμαρτήσωμεν. Ἦρσεν Ἐνώχ τῷ Θεῷ, λέγει ἡ Γραφή, μετὰ τὸ γεννηθῆσαι τὸν υἱόν. Εἰ μετὰ ταῦτα ἤρσεν, ἔστιν ἀρέσαι μὴ ἀρεσκόμενον. Ἄλλ' ἔλθωμεν ἐπὶ τὴν Καινὴν, ἔτι πλείονα ἔχοντες ἀπὸ τῆς Παλαιᾶς. Καὶ γὰρ Μανασσῆς ὁ τε τραπρόσωπα εἶδωλα ἐν τῷ ναῷ τοῦ Θεοῦ θείας, ἵν' ὅθεν ἂν τις εἰσέλθῃ τοῖς εἰδώλοις προσκυνήσῃ, μετανοήσας ἀνεκλήθη ἐκ τῆς αἰχμαλωσίας. Ἐλθωμεν ἐπὶ τὴν Καινὴν. Ἀφ' ἧς γὰρ μάλιστα θέλουσιν ἀποκλεῖσαι τὴν μετάνοιαν, ἀπ' αὐτῆς μάλιστα κηρύττεται ἡ μετάνοια. Πυνθανώμεθα τοῦ Σωτῆρος, τί ἦλθε; καὶ ἀποκρίνεται· «Οὐκ ἦλθον δικαίους σῶσαι, ἀλλὰ ἀμαρτωλοὺς, φησὶν, εἰς μετάνοιαν.»

Ἐξετάσω μεν αὐτὸν, τί βαστάζεις ἐπ' ὤμων; Ἀπολωλὸς, λέγει, πρόβατον. Ἐπὶ τίνοσ γίνεται χαρὰ ἐν οὐρανοῖς; λέγει, Ἐπὶ τίνος ἀμαρτωλοῦ μετανοοῦντος. Ἄγγελοι χαίρουσι, καὶ σὺ βασκαίνεις; Ὁ Θεὸς χαίρων δέχεται, καὶ σὺ κωλύεις; Σφοδρότερον προσφευξώμεθα ἀγαθῷ Θεῷ. Δύο, φησὶν, ἦσαν, ἀμφοτέροι υἱοὶ (οὐ δύνασαί μοι εἰπεῖν, ὅτι ἢ ἀπὸ Ἑλλήνων ἐστὶν ἢ ὧδε μετάνοια, ἀλλ' ἀμφοτέροι υἱοὶ, ἐξ ἴσου μερίσαντες). Ἀναλίσκει ὁ εἶχεν ὁ νεώτερος· δίκαιος ὢν, ἐκπίπτει. Ἀναλώσας δὲ πάντα, ἦλθεν ἐπὶ μετάνοιαν, καὶ σπεύδει πρὸς τὸν πατέρα, καὶ μελετᾷ, πατρὶ

άπαν τήσων, τί εἴποι. «Ἥμαρτον, εἶπεν, ἐπὶ σοὶ, καὶ ἔμ προσθεν τοῦ οὐρανοῦ.» Ταῦτα ἐβουλεύσατο, οὐκ ἔλαθε τὸν ἀγαθὸν πατέρα. Ἦλθεν ἀπολογήσασθαι, ἀπήντη σεν ὁ αἰσχυρόμενος. Μόνον θέλησον, καὶ αὐτὸς 31.1481 προαπαντᾷ. Ἄρχεται λέγειν, καὶ ὁ πατὴρ προσλαμ βάνεται. Κατανόει τὰ σπλάγχνα, καὶ μὴ ἀποκόψης· τὴν ἐλπίδα. Ἐδέξατο, καὶ φησι· Θύσατε ταῦρον, καὶ στολὴν ἐξενέγκατε, καὶ ταύτην ἀρχαίαν, καὶ δακτύλιον ἐν τῇ χειρὶ. Ταῦτα πάντα παρερμηνεύεται μὲν, δηλοῖ δὲ συντόμως τὴν προτροπὴν τὴν ἀγαθὴν τοῦ ὑποδεξαμένου, οὐ πρὸς ἃ θέλω, ἀλλὰ πρὸς ἃ λέγει. Εἰ δὲ ἀγανακτεῖς, ὅτι δέχεται μετὰ τὸ βοσκῆσαι χοίρους, μετὰ τὸ ἀναλωσαι πάντα, ἠγανάκτησε καὶ ὁ ἀδελφός, ἀλλ' οὖν ἐδέξατο ὁ αἰσχυρόμενος. Καὶ συκὴ γεωργουμένη, καὶ ἐν τρισὶν ἔτεσι μὴ δοῦσα καρπὸν, ἀφείθη, καὶ οὐκ ἐξετμήθη ἐπ' ἐλπίδι τοῦ δοῦναι. Δεσπότης χαρίζεται, καὶ σὺ ἀντερεῖς; Μὴ γὰρ ἴδια πράγματά τις ἑαυτῷ ἀρπά ζει; Εἰ δὲ χαρίζεται ὁ Θεός, τίς ὁ ἀντιλέγων; Ἐπεὶ διδαχθῶμεν εὐχέσθαι· «Ἄφες ἡμῖν τὰ ὀφειλήματα ἡμῶν, διότι ἀφήκαμεν καὶ ἡμεῖς.» Σὺ ἀφίης, Θεός οὐκ ἀφίησι; Σὲ ἐποίησεν ἰατρὸν σεαυτοῦ. Ὡ μέτρῳ ἀντιμετρῆς, ἀντιμετρηθήσεται σοι. Ἄφίης, ἀφίησί σοι. Ἀλλὰ σὺ ὁ πονηρὸς χρηστεύη, ὁ ἀγαθὸς οὐ πολὺ μᾶλλον; Μετὰ ἀμαρτωλῶν Ἰησοῦς, μετὰ νο σούντων ὁ ἰατρός.

Ἄγανακτοῦσι Φαρισαῖοι, οἱ πα τέρες τῶν νῦν ἀγανακτούντων· οὐκ ἀποστρέφεται ὁ ἐλεήμων. Εἰσῆλθεν εἰς οἶκον Φαρισαίου κληθεῖς· ἐπεὶ ἦλθεν αὐτῷ ἀμαρτωλὸς γυνὴ μὴ κληθεῖσα. Εἶδε τὴν ἀμαρτίαν, προσῆλθε τῇ δικαιοσύνῃ· εἶδε τὴν νόσον, ἀπῆλθεν ὅπου ὁ ἰατρός. Προσῆλθεν οὐ πρὸς προσ ὦπῳ, οὐ γὰρ εἶχε παρῤῥησίαν· οὐκ ἐκράτησεν αὐτοῦ χεῖρα, οὐ γὰρ ἐτόλμα· ἀλλ' ἐπὶ τοὺς πόδας, οὓς τοῖς δάκρυσιν ἔπλυνεν, ἐξέβαλε τὰς τρίχας τότε μόνον καλῶς, τὰς πολλάκις κακῶς φανείσας τότε καλῶς ἐγύμνωσεν. Ὑπεγράφη σοι τὸ προσφυγεῖν τοῖς ποσὶ τοῦ Ἰησοῦ. Ἀνῆλθε πρὸς τὸν Πατέρα, ἀλλὰ φησιν· «Ἐγὼ μεθ' ὑμῶν εἰμι.» Ὅποτε θέλεις, πρόσφυγε θαρῤῥῶν, βρέξον πόδας, ἐγγίζων ἐστί. Καὶ ἦλθε παρῶν, καὶ ἀπῆλθε παρῶν. Ταῦτα ἀπὸ Καινῆς ἀδελφὰ τῶν ἐν Παλαιᾷ. Τί κηρύττει ὁ Ἰωάννης; Βάπτισμα μετανοίας. Καὶ διδάσκει ἐν παραβολαῖς, οὐχ ἅπαξ, οὐ δις, ἵνα πολλάκις διδασκόμενος μάθης. Πέτρος τρὶς ἀπαρνεῖται, καὶ κεῖται ἐν θεμελίῳ. Παῦλος ἀπὸ διωκτῶν κήρυξ. Ἀλλ' ἐνταῦθά ἐστι ζήτημα. Ἀλλὰ τί λέγει αὐτός; «Ἰησοῦς Χριστὸς ἦλθεν εἰς τὸν κόσμον, ἀμαρτωλοὺς σῶσαι, ὧν πρῶτός εἰμι ἐγώ.» Τὸ ἴδιον ἐλάττωμα φανεροῖ, ἵνα δείξῃ τὸ μέγεθος τῆς χάριτος. Ἀλλὰ Πέτρος εἰπὼν καὶ εὐλογηθεὶς, εἰπὼν, ὅτι «Υἱὸς εἶ τοῦ Θεοῦ» τοῦ ὑψίστου, καὶ ἀκούσας, ὅτι «Πέτρα εἶ», ἐνεγκωμιάσθη. Εἰ γὰρ καὶ πέτρα, οὐχ ὡς Χριστὸς πέτρα, ὡς Πέτρος πέτρα· Χριστὸς γὰρ ὄντως πέτρα ἀσάλευτος· Πέτρος δὲ διὰ 31.1484 τὴν πέτραν. Χαρίζεται γὰρ Ἰησοῦς τὰ ἑαυτοῦ ἀξίωματα, οὐκ ἀποκενούμενος, ἀλλ' ἔχων ἃ δίδωσι. Φῶς ἐστίν. «Ὑμεῖς ἐστε τὸ φῶς τοῦ κόσμου.» Ἱερεὺς ἐστὶ· ποιεῖ ἱερέας. Πρόβατόν ἐστίν. «Ἴδου ἀποστέλλω ὑμᾶς ὡς πρόβατα ἐν μέσῳ λύκων.» Πέτρα ἐστὶ· πέτραν ποιεῖ, καὶ τὰ ἴδια χαρίζεται τοῖς δούλοις. Τοῦτο γὰρ σημεῖον πλουσίου, τὸ ἔχειν καὶ χαρίζεσθαι. Ἀλλ' οἱ παρ' ἡμῖν πλούσιοι χαριζόμενοι ἐλαττοῦσιν ἃ ἔχουσιν. Οὐ γὰρ πλούσιοι, ἀλλότρια γὰρ κεκτήμεθα. Ὁ δὲ οὕτως πλουτῶν, ὅσα ἐὰν χαρίζεται, τοσοῦτον μένει πλούσιος ὧν· ὡσπερ πηγὴ ἀένναος. Ὅσον ἐὰν λάβῃς, οὐκ ἀπομειοῦται τὸ ρεῦμα. Καὶ οὐχ ὡς πηγὴ· οὐδὲν γὰρ ἄξιον ὑπόδειγμα τῶν παρ' ἡμῶν ἐκείνης τῆς φύσεως. Ἀλλὰ μὴ ἔχοντές τι ἄξιον, χρώμεθα τοῖς ἐλάττωσιν, ἵνα ὀπωσδήποτε γινώμεν τὰ ἄγνωστα. Τρὶς ὁ Πέτρος ἀρνεῖται, οὐχ ἵνα Πέτρος πέση, ἀλλ' ἵνα καὶ σὺ σχῆς παραμυθίαν. Ἐδάκρυσεν, ἔκαμψε τὰ δάκρυα τὸν ἐλεήμονα ἡμῶν. Ἡ γὰρ προθυμία ἦν ἀγαθὴ. Πανταχοῦ ὁμολογεῖ μόνος. «Τὸ μὲν πνεῦμα πρόθυμον· ἡ δὲ σὰρξ ἀσθενής.» Οἶδεν ὁ πλάσας τὴν πλάσιν, καὶ βαστάζει τὰ ἀσθενήματα, συγχωρῶν τὰ παραπτώματα. «Μνήσθητι, φησὶ, Κύριε, ὅτι χοῦς ἐσμεν.» Τί γὰρ ἡμῶν ἡ δικαιοσύνη; Μέγας ἦν ὄντως Ἀβραάμ. Οὕτως

ἦν μέγας, διότι γῆ ἐστὶ καὶ σποδός. Ὁ γὰρ γινώσκων ὅσον μεταξὺ Θεοῦ καὶ ἀνθρώπων, οἶδεν ἑαυτόν. Ἄκουε καὶ ἄλλους μακαρισμούς. «Μακάριοι ὧν ἀφείθησαν αἱ ἀνομίαι, καὶ ὧν ἐπεκαλύφθησαν αἱ ἁμαρτίαι.» Θεὸς μακαρίζει, καὶ σὺ ἀποκωλύεις; Ἄρα πότερον ὡς βουλόμεθα λέγουσιν αἱ Γραφαί, ἢ ὡς γέγραπται ὀφείλομεν ἀκολουθήσαι; Καὶ ταῦτα καθ' ἡμῶν.

Οὐ καλὴ ἡ φιλονεικία, ἐλπίδα ἀποκόπτουσα. Ἄλλ' ἐπειδὴ ἐπαγγελλόμεθα μετὰ τὸ βάπτισμα συγχώρησιν (τοῦτο γὰρ τὸ συνεκτικώτατον πρὸς τὴν κακουργίαν), γράφει ὁ Ἀπόστολος ἐν τῇ προτέρᾳ Ἐπιστολῇ πρὸς Κορινθίους, ὅτι «Πορνεία ὅλως ἐν ὑμῖν ὀνομάζεται, καὶ τοιαύτη πορνεία ἣτις οὐδὲ ἐν τοῖς ἔθνεσιν ὀνομάζεται.» Ἦκούσατε τὸ μέγεθος τοῦ κακοῦ, ἀκούσατε καὶ τὸ μέγεθος τῆς ἀποφάσεως. «Συναχθέντων, φησὶν, ὑμῶν, καὶ τοῦ ἐμοῦ πνεύματος ἐν τῇ δυνάμει τοῦ Χριστοῦ, παραδοῦναι τὸν τοιοῦτον τῷ Σατανᾶ εἰς ὄλεθρον τῆς σαρκός, ἵνα τὸ πνεῦμα σωθῆ.» Παιδεύει, οὐ γὰρ ὡς ἐχθρὸς ἀπορρίπτει. Ἐν μὲν τῇ προτέρᾳ τῷ Σατανᾶ παραδέδωκεν· ἐν δὲ τῇ δευτέρᾳ γράφει οὐδὲν τῇ προτέρᾳ ἐναντίον. «Κυρῶσαι εἰς αὐτὸν ἀγάπην, μὴ τῇ ὑπερβολῇ τῆς λύπης ἀπόληται ὁ τοιοῦτος.» Ἔλυσε καὶ τὰ ἄλυστα ὁ Ἀπόστολος. Τότε λέγει παραδοῦναι τὸν τοιοῦτον τῷ Σατανᾶ· μετὰ ταῦτα περὶ τοῦ αὐτοῦ γράφων καὶ συγχωρῶν, φησὶν· «Ἴνα μὴ πλεονεκτῆσιν ὑποὺς Σατανᾶ.» Ἐὰν γὰρ λάβῃ τινὰ ἡμῶν, καὶ 31.1485 ἐπλεονέκτησεν ἡμῶν. Ἐξέρχεται πρόβατον ἀπὸ ποίμνης, λύκων γίνεται βορᾶ. Εἰσάγαγε, ἵνα φύγῃ τὴν ἐπιβουλήν· ὡσπερ οἱ ἀγαθοὶ ποιμένες, κὰν ἀρθῆ τὸ πρόβατον, δέρμα γοῦν σπεύδουσι λαβεῖν. Εἰ δὲ δέρμα νεκροῦ καλὸν ἀποσπάσαι, ψυχὴν ἀπὸ στόματος λύκου οὐκ ἄξιον λαμβάνειν; Καὶ ἐν πολέμῳ τιτρώσκειται ἀριστεύς, καὶ οὐχ ὅτι ἐτρώθη, διὰ τοῦτο οὐ στέφεται· ἀλλ' ἔλαβε τραύματα πολλὰ ἐργασάμενος. Τὸ μὲν ἐν λογίζεται κακὸν, τὰ δὲ πολλὰ ἀγαθὰ οὐ λογίζεται Θεός· Πόσοι μάρτυρες, πρῶτον ἀρνησάμενοι, τὸ δεύτερον ἀνεκαλέσαντο τὴν ἥτταν; Ἄλλ' ἀρνησάμενοι οὐχὶ τῇ διανοίᾳ, ἀλλὰ τῇ γλώττῃ. Ἡ σὰρξ γὰρ ἀσθενής. Ἀπαρνούμενος ἐκπίπτει, πάλιν ὁμοιωθὲν ἀνακαλεῖται. Οὐ γὰρ τὰ κακὰ φυλάττει ὁ Θεός, τὰ δὲ καλὰ ἀθετεῖ. Καὶ βασανιζόμενος τις, πολλάκις ἐνέδωκε, μὴ ἐνεγκῶν, οὐ τὴν προθυμίαν, ἀλλὰ τὸν πόνον. Ἀλλὰ κατενεχθεὶς, καὶ ἄνεσιν λαβὼν, ἀνακαλεῖται. Τὸ μικρὸν ῥῆμα φυλαχθήσεται αὐτῷ, αἱ δὲ βάσανοι οὐκ ἀριθμηθήσονται; Ἀλλὰ Θεὸς κριτῆς, οὐκ ἀνθρώπων ἡ τόλμα. Τολμᾶς νομοθετεῖν Θεῷ, ὃς οἶδε τὴν ἀσθενείαν, καὶ χορηγεῖ τὴν βοήθειαν, καὶ δώσει τὴν νίκην; Πόσοι οὐκ ἀπὸ καλοῦ βίου ἐμαρτύρησαν; Ἄρα ἐπειδὴ ἐπέστρεψεν ἐπιθυμία, ἀποστερηθήσονται τῶν καμάτων; Οὐκ ἄγγελοι ἐσμεν, ἀλλ' ἄνθρωποι· καὶ πίπτομεν καὶ ἐγειρόμεθα, καὶ πολλάκις τῆς αὐτῆς ὥρας. «Καὶ ἀστὴρ ἀστέρος διαφέρει ἐν δόξῃ.» Διὰ τί; Εἰ γὰρ μέτρον τί ἐστὶ τῆς δικαιοσύνης, πάντες ὀφείλουσι τὸ ἴσον ἔχειν· εἰ δὲ οἱ μὲν λάμπουσιν ὡς ὁ ἥλιος, οἱ δὲ ἀυγάζουσιν ὡς σελήνη, οἱ δὲ κατὰ τὴν διαφορὰν τῶν ἀστρῶν λάμπουσι, δῆλον, ὅτι ἄλλος ὑπερέχει· ὁ δὲ ἐλαττούμενος δῆλον ὅτι ἔχει μικρὰ ἁμαρτήματα.

Εἰ δὲ οὐδενὸς ἁμαρτήσαντος ἡ ἄφεις, ἡ διαφορὰ ἦν ἐν τῇ ποικιλίᾳ. Ἄλλ' ἐπειδὴ ἀναγκαῖόν ἐστι δεῖξαι μετὰ τὸ βάπτισμα σωζομένους τοὺς παραπεσόντας, φοβούμενος λέγω, μὴ παρὰ τὸ ἐμὸν βούλημα ἀποστῆτε· πάνυ γὰρ θέλω τοὺς λαμβάνοντας τὸ βάπτισμα μὴ ἁμαρτάνειν. Εἰ δὲ παραπίπτειν ποτέ τινες μὴ βουλόμενοι, οὐ βούλομαι ὃ βούλονται οἱ τὴν μετάνοιαν ἀναιροῦντες, μὴ βουλόμενοι συναποθανεῖν ἡμᾶς τῷ σταυρῷ· ἀλλ' ὃ Ἀπόστολος, καὶ συνταφῆναι αὐτῷ, καὶ μηκέτι ζῆν ἁμαρτία, τοῦτο μὲν βούλομαι. «Οὐκ ἀθετῶ δὲ τὴν χάριν τοῦ Θεοῦ,» Γαλάταις γράφων ὁ Ἀπόστολος φησὶν, ὅτι ἔλαβον Πνεῦμα. Μὴ τούτου ἐναργέστερον ζητεῖς; Ἄλλ' ἐπιφέρει· «Οὕτως ἀνόητοί ἐστε, ἐναρξάμενοι Πνεύματι, νῦν σαρκὶ ἐπιτελεῖσθε.» Οὐκοῦν εἰλήφασιν Πνεῦμα. Καὶ πάλιν· «Τοῦτο μόνον θέλω

μαθεῖν παρ' ὑμῶν· ἐξ ἔργων νόμου τὸ Πνεῦμα ἐλάβετε, ἢ ἐξ ἀκοῆς πίστεως; Ἐτρέχετε καλῶς.» Βλέπετε πόσα πλεονεκτήματα. Ἄκουε τὰ ἀμαρτήματα. «Νῦν σαρκὶ ἐπιτελεῖσθε, ἐξεπέσατε ἀπὸ Χριστοῦ.» Εἶδες αὐτοὺς ἔχοντας τὸ Πνεῦμα· ἤκουσας, ὅτι «Κατηργήθητε 31.1488 ἀπὸ Χριστοῦ» ὁμοίως καὶ, «Τῆς χάριτος ἐξεπέσατε.» Τί μετὰ ταῦτα ἐπιφέρει, διδούς τόπον ἐγκαινισμοῦ; «Τεκνία μου, οὐς πάλιν ὠδίνω.» Ἄπαξ ἦν γεννήσας· ἀλλ' οὐχ ὁ ἄπαξ γεννήσας παραιτεῖται καὶ ἐκ δευτέρου γεννηῖσαι εἰς σωτηρίαν. Εἰ τὰ ἄλλα πάντα τις κακουργήσει, τοῦτο αὐτὸ ἄθεον. Ἄνθρωποι δέ, λαβόντες τὸ Πνεῦμα, καλῶς τρέχοντες, τοσαῦτα ὑπομείναντες, κινδυνεύσαντες, εἰκῆ ὑπομεμενηκότες, ἐκπεσόντες καὶ καταργηθέντες, πάλιν ἀναγεννῶνται, ἵνα πάλιν μορφήν Θεοῦ ἀναδέξωνται. Μὴ πάλιν ὑπολείπεται σοι ἀντιλογία περὶ μετανοίας; Τίς ἡμᾶς ἔπλασε; Θεός. Ἐποίησεν ἡμῖν σῶμα, ἐποίησεν ἡμῖν ψυχὴν. Περιορᾷ; Τίς δέδωκεν ἡμῖν φάρμακον ζωῆς; Διὰ τί ἀναγνώσματα; Ἴνα ἀποστῶμεν ἀμαρτημάτων. Διὰ τί ἀρδευόμεθα; Ἴνα καρποφορήσωμεν. Τί εὐχόμεθα; Ἴνα ἀφεθῶσιν ἡμῶν αἱ ἀμαρτίαι. Πληρώσωμεν τὸν λόγον. Τίσιν οὐκ ἔστι μετάνοια; Ὁ δ' ἐλπίδι τῆς μετανοίας κακουργῶν κακουργίας ἔχει τὸν τρόπον, καὶ ἀπεστέρηται μετανοίας. Ἔστιν ἐλπίς καὶ μετὰ τὴν ἀμαρτίαν, ἔστιν ἴασις καὶ μετὰ τὸ ἔλκος, ἀλλὰ μένει ἡ οὐλή. Μακάριον τὸ μὴδὲ διστάσαι· δεύτερος μακαρισμὸς ἢ μετὰ τὴν πληγὴν ἴασις. Θεῷ δὲ τῷ πλάστῃ ἐξ ἀρχῆς, καὶ συνερχομένῳ τῇ ἀσθενείᾳ, καὶ φυλάττοντι τὴν προαίρεσιν, καὶ χαριζομένῳ μετάνοιαν, διὰ τοῦ ἄγοντος ἡμῖν τὰ ἀγαθὰ, Ἰησοῦ Χριστοῦ τοῦ Κυρίου ἡμῶν, ἡ δόξα καὶ τὸ κράτος εἰς τοὺς αἰῶνας τῶν αἰώνων. Ἄμήν.